

|                       |      |        |          |
|-----------------------|------|--------|----------|
| Примљено: 2. 6. 2022. |      |        |          |
| Орг. јед.             | Број | Прилог | Вредност |
|                       |      |        |          |

## RECENZIJIA MONOGRAFIJE:

“Putovanje kroz digitalne prostore: uvod u sajberpsihologiju ”

AUTOR: Jelena Opsenica Kostić

Monografija: *Putovanje kroz digitalne prostore: uvod u sajberpsihologiju*, autorke dr Jelene Opsenice Kostić nudi sveobuhvatan pregled kako teorijskih dometa, tako i aktuelnih empirijskih rezultata u oblasti sajberpsihologije. Jelena Opsenica Kostic na sistematizovan, naučno utemeljen, ali i duhovit i praktičan način pristupa jednoj od najvažnijih tema današnjice.

Monografija ima 160 strana i tri smisleno odvojena dela.

Prvi deo pod naslovom „Na peronu“, opisuje društvene okolnosti i konstrukte koje je važno znati i razumeti pre polaska sajber *vozom*. Jelena Opsenica Kostić sajber revoluciju stavlja u kontekst revolucija uopšte, naglašavajući psihološki najvažniji aspekt: revolucije menjaju ljude. Duhovito se zatim osvrće na obećanja kojima nas je ova revolucija vrbovala (reklame za kupovinu tarifnih paketa), ali i na teorijska utemeljenja psiholoških potreba koje nam ovakva revolucija reguliše (Erik Bern). Prvi deo se završava i upozorenjem na paradokse koji prate upotrebu novih tehnologija i od kojih bi putnicima *moglo biti muka*, pre svih egzistencijalno pitanje slobode u situaciji dostupnosti 24/7.

Drugi deo nazvan je „Krećemo na put“ i sadrži osnovne teme sajberpsihologije. I dalje krajnje sistematicna, autorka najpre određuje mesto i ulogu psihologije u sajber prostoru, nakon čega detaljno opisuje karakteristike onlajn komunikacije. Uprkos činjenici da ljudi najčešće koriste multimodalnu i multimedijalnu kompjuterski posredovanu komunikaciju, autorka ipak izdvaja pojedinačne karakteristike CMC (kompjuterom posredovana komunikacija), jer iz njih slede i osobenosti interakcija u digitalnom prostoru. Šesta tema je posvećena digitalnim distrakcijama u našem životu i nazvana je takođe duhovito: *Te lopovske nove tehnologije*.

Treći deo obuhvata neka važna konkretna pitanja. Autorka se bavi odnosom društvenih medija i FoMO-a (strah od napustanja), kao i temom nasilja u digitalnom prostoru, te tzv. problematičnim boravcima u sajberprostoru (pitanje adikcije).

Koristim priliku i da istaknem autorkinu svest i umeće da fenomenima u ovoj oblasti pristupi heuristički. Moglo bi se reći da ona konstruiše prostor sajberpsihologije, puneći ga

relevantnim pojmovima i vodeći računa o potrebi da uvede sistem u eventualnu terminološku zbrku. Pojmove koji se se već ustalili na engleskom prihvata, one koji nisu definiše. Dakle, Jelena Opsenica Kostić postavlja sajberpsihologiju na definisane i empirijski proverene temelje. I time otvara novo poglavlje u domaćoj psihološkoj nauci i struci.

Gotovo sve celine imaju deo *Nešto zanimljivo*, sa jednom ili, najčešće, više tema. Osim što obuhvataju neke specifične fenomene, ove fantastične distrakcije (koje to nisu) čine da je monografiju teško ispustiti iz ruku.

Rukopis se završava kratkim i efektnim Pogovorom. Autorkina vera da će čitaoci tokom čitanja biti u određenom smislu već promenjeni, zapravo vraća nadu da nauka ne služi samo informiranju već i formiranju (kako je to divno rekao prof. Bujas). Moram na ovom mestu da dodam utisak da je i mene čitanje monografije značajno obogatilo, kao i da dodam zadovoljstvo što imam priliku da ga preporučim naučnoj i široj javnosti.

Čini se da je do sada rečeno dovoljna ilustracija kvaliteta ponuđenog rada. Autorka Jelena Opsenica Kostić vrstan je znalac u oblasti sajberpsihologije. U skladu sa tim, ona se šarmantno kreće kroz svoju oblast i upoznaje nas sa rezultatima dosadašnjih istraživanja, alatima za procenu, određenjima termina. I sve to radi sa puno humora i lakoće do kojih se stiže tek ovako dobrim poznavanjem teme. Jednom rečju, monografija autorke Jelene Opsenice Kostić nudi nam novi vrli svet na tacni: serviran, začinjen i još topao. I na kraju, mišljenja sam da je monografija nezamenljivo štivo za psihologe i studente psihologije, ali da od nje mogu imati koristi i stručnjaci drugih profila, zainteresovani za problematiku ponašanja u sajberprostoru.

U skladu sa svim navedenim, smatram da monografija: *Putovanje kroz digitalne prostore: uvod u sajberpsihologiju*, autorke Jelene opsenice Kostić ima veliku teorijsku i istraživačku vrednost i verujem da je njeno objavljivanje ne samo korisno, već i neophodno za postuliranje nove psihološke oblasti.

Recenzent: Prof. dr Tatjana Stefanović Stanojević

